

Mezinárodní právo soukromé a procesní – úvod

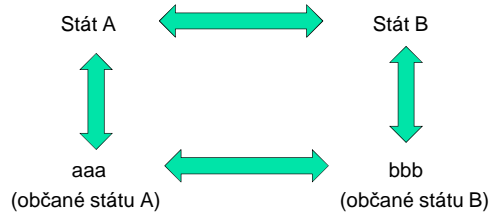
Cíl kurzu

- Vysvětlit podstatu mezinárodního práva soukromého (MPS) -> „nadvstavba“ nad „tradičními“ soukromoprávními disciplínami
- Naučit se základní terminologii na vybraných předpisech
- Propojení teorie a praxe – ukázka krátkých případů

Znáte z médií ?

- Nahé fotky vévodkyně z Cambridge v tisku
- Nehoda českého autobusu v Rakousku
- Smog z Ostravska dusí lidi v Polsku i na Slovensku
- Kauza rodiny Michalákových v Norsku
- ...

Úvod k úvodu

Co je to mezinárodní právo soukromé?

Soukromoprávní poměry

- Občanské
- Obchodní
- Rodinné
- Pracovní

S mezinárodním prvkem

- Subjekt
- Skutečnost právně významná pro vznik a existenci vztahu
- Předmět

- Mezinárodní prvek nesmí být zjevně zanedbatelný!

SoP poměry s mezinárodním prvkem

- *Podnikatel z Prahy si objedná od podnikatele z Mikulova dodávku 200 lahví kvalitního moravského vína pro svůj vinný bar.*

SoP poměry s mezinárodním prvkem

- *Pan Josef Novák je výrobcem vína Velkých Bílovic. Pan Franz Müller je vlastníkem vinotéky v Poysdorfu, která se kromě rakouských vín specializuje na prodej kvalitních vín moravských. Pan Novák a pan Müller proto uzavřeli smlouvu, kterou se pan Novák zavázal pravidelně do vinotéky dodávat víno vlastní výroby. Pan Müller nezaplatil za několik dodávek.*

SoP poměry s mezinárodním prvkem

- Český občan žil posledních 15 let ve Španělsku, kde zemřel a zanechal dědictví – nemovitost, peníze na účtu atd. Dědicové žijí v ČR.

SoP poměry s mezinárodním prvkem

- Pan Novák z České republiky jede na podzim lyžovat do Rakouska do Söldenu. Na sjezdovce jej srazí italský lyžař.

SoP poměry s mezinárodním prvkem

- Pan Novák, obchodník z České republiky, nechá v novinách na Slovensku otisknout reklamní článek, obsahující nepravdivé informace o jeho slovenském obchodním konkurentovi.

SoP poměry s mezinárodním prvkem

- Pan Wolodyjowski z Polska pracuje pro českou společnost v Praze.
- Pan C jede v červenci na pracovní brigádu do Anglie. Bude pracovat jako metař v Londýně pro polského podnikatele, který si založil úklidovou službu.

SoP poměry s mezinárodním prvkem

- Český student z MU odjede na Erasmus do Finska. Zde se zamiluje do místní Finky. Najde si ve Finsku práci, usadí se zde, vezme si Finku za manželku a mají spolu dvě děti.

SoP poměry s mezinárodním prvkem

- Pan Novák z České republiky jede na podzim lyžovat do Rakouska do Söldenu. Na sjezdovce jej srazí jiný český lyžař.

K čemu je MPS? Jaké otázky řeší?

Co všechno MPS řeší?

Pan Josef Novák je výrobcem vína Velkých Bílovic. Pan Franz Müller je vlastníkem vinotéky v Poysdorfu, která se kromě rakouských vín specializuje na prodej kvalitních vín moravských. Pan Novák a pan Müller proto v roce 2015 uzavřeli smlouvu, kterou se pan Novák zavázal pravidelně do vinotéky dodávat víno vlastní výroby. Pan Müller si víno vždy sám vyzvedával přímo ve vinařství pana Nováka.

Pan Müller nezaplatil za několik dodávek. Pan Novák se rozhodl podat žalobu u českého soudu (u Okresního soudu v Břeclavi).

Co všechno MPS řeší?

- Český soud musí posoudit, zda může tento spor projednat (ve vztahu k jiným státům) - mezinárodní pravomoc (příslušnost)
- Český soud musí stanovit „právo rozhodné“ pro tento spor – podle čeho posoudí, zda smlouva byla platně uzavřena, zda pan Müller porušil svoji povinnost, jaké budou úroky z prodlení apod.?
- V průběhu soudního řízení před soudem v ČR potřebuje soudce provést důkaz v Rakousku - právní pomoc
- České soudy vydají rozhodnutí ve prospěch pana Nováka. Pan Müller má majetek pouze v Rakousku – uznání (a výkon) soudního rozhodnutí

K čemu je MPS? Jaké otázky řeší?

- MPS řeší čtyři základní otázky:
 1. Mezinárodní příslušnost/pravomoc soudů – *Kde se budeme soudit?*
 2. Právo rozhodné – *Jakým právem se bude právní poměr řídit?*
 3. Uznání a výkon cizího rozhodnutí – *Jak se bude nakládat se soudním rozhodnutím v cizině?*
 4. Justiční spolupráci a právní pomoc mezi dvěma a více státy – *Jak mezi sebou státy a jejich orgány spolupracují?*

Co všechno MPS řeší?

- Právní normy, které upravují výše uvedené otázky, jsou součástí MPS
- České soudy aplikují své MPS
- Tyto normy však nejsou obsaženy pouze ve vnitrostátních předpisech, ale i v mezinárodních smlouvách a unijních předpisech

Které MPS se má použít?

- Záleží na *fóru* = místu řešení sporu
 - Soudy vždy aplikují svoje MPS – normy, které jsou součástí MPS
 - Oblast našeho zájmu: české MPS

Pomocí čeho (jakých právních pramenů) nalezneme odpovědi na čtyři otázky?

Prameny MPS

1. Vnitrostátní zákony
 2. Evropské/ unijní předpisy (zejména nařízení)
 3. Mezinárodní smlouvy
- Od roku 2004 dosti složitá otázka - výrazné snahy EU o unifikaci pramenů MPS => vliv na vnitrostátní předpisy i stávající mezinárodní smlouvy

Prameny MPS – vnitrostátní předpisy

- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém – kodifikace českého MPS
- Ústava, LZPS – základní zásady -> veřejný pořádek

Prameny MPS – mezinárodní smlouvy

- Dvoustranné smlouvy
 - Smlouvy o právní pomoci (mezinárodní pravomoc, uznání a výkon rozhodnutí, nakládání s veřejnými listinami, doručování, dokazování, kolizní pravidla)
- Mnohostranné smlouvy
 - Unifikace právních norem z oblasti MPS

Prameny MPS – právo EU

- Evropský justiční prostor, evropské mezinárodní právo soukromé
- Soudní spolupráce v civilních věcech
- Tuto pravomoc musely na EU přenést členské státy -> primární právo (zakládací smlouvy – článek 81 SFEU)
- EU má pravomoc => může vydávat sekundární předpisy
- Nařízení

Prameny MPS – právo EU

- Nařízení o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), Nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
- Nařízení o příslušnosti a uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních (Brusel Ibis), , ... ve věcech rodinných (Brusel Ibis)
- Nařízení o dědictví, Nařízení o výživném
- Atd

Vztahy mezi prameny

- V MPS velmi důležité – často dochází ke kolizím pramenů
- Kolize pramenů = více pramenů upravuje stejnou otázku, ale různě
- Existují obecná pravidla pro řešení kolizí

Možné kolize

- Vnitrostátní právní předpis x mezinárodní smlouva
- Vnitrostátní právní předpis x akt práva EU
- Mezinárodní smlouva x akt práva EU
- Mezinárodní smlouva x mezinárodní smlouva

Pomocí jakých metod dojdeme k odpovědi na otázku rozhodného práva?

Metody úpravy MPS

- Jak MPS upravuje poměry s mezinárodním prvkem?
- Dvě metody úpravy
 - Kolizní metoda
 - Přímá metoda

Kolizní metoda

- Obecná metoda
- Častější
- Hledání rozhodného práva
- Základní myšlenka – dotčené právní řády jsou v kolizi

Kolizní metoda - příklad

- *Pan Josef Novák je výrobcem vína Velkých Bílovic. Pan Franz Müller je vlastníkem vinotéky v Poysdorfu, která se kromě rakouských vín specializuje na prodej kvalitních vín moravských. Pan Novák a pan Müller proto uzavřeli smlouvu, kterou se pan Novák zavázal pravidelně do vinotéky dodávat víno vlastní výroby.*

Kolizní metoda - příklad

- Dva dotčené právní řády – český a rakouský
- Kolizní metoda vybere jeden nebo druhý => rozhodný právní řád
- V rozhodném právu teprve hledáme úpravu práv a povinností účastníků právního vztahu (hmotněprávní úpravu)

Kolizní norma

- Jak kolizní metoda vybírá mezi právními řády?
- Stanovená pravidla = kolizní normy
- Slouží k výběru rozhodného práva

Kde kolizní normy najdeme?

- V českém zákoně – ZMPS
- V unijních nařízeních – nařízení Řím I, Řím II, Řím III, Řím IV
- V mezinárodních smlouvách

Příklady kolizních norem

- Článek 4 odst. 1 pís. a) Nařízení Řím I
 - *Smlouva o koupi zboží se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště.*
- Článek 3 Nařízení Řím I
 - *Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí.*
- § 69 odst. 1 ZMPS
 - *Věcná práva k nemovitým věcem i k hmotným věcem movitým se řídí, pokud v tomto zákoně nebo v jiných právních předpisech není stanoveno něco jiného, právním řádem místa, v němž věc je.*

Struktura kolizní normy

- *Smlouva o koupi zboží se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště.*
- **Rozsah** – okruh otázek, na které se KN vztahuje
- **Navázání** – určení právního řádu, „zbytek“
 - **Hraniční určovatel** – skutečnost rozhodná pro určení práva rozhodného

Hraniční určovatel

- Skutečnost významná pro daný druh právních poměrů nebo otázek označených v navázání kolizní normy, která rozhoduje o výběru práva
- Je natolik významná, že rozhodne o výběru práva, kterým se bude okruh vztahů řídit
- Příklady

Přímá metoda

- Ve vztahu k metodě kolizní je metodou speciální => pokud existuje použije se přednostně
- Méně častá
- Vhodnější k úpravě vztahů s mezinárodním prvkem

Přímá metoda

- Jak upravuje vztahy s mezinárodním prvkem?
 - Přímá = neodkazuje na žádný právní řád
 - Hmotněprávně = stanoví práva a povinnosti účastníků právního vztahu

Přímá norma

- Nástroj přímé metody
- Hmotněprávní norma
- Určena pouze pro regulaci vztahu s mezinárodním prvkem
- Musí být obsažena v mezinárodní smlouvě => vyžaduje dohodu více států => přímé normy nejsou tak časté

Příklad přímé normy

- Článek 30 Úmluvy o mezinárodní koupi zboží
 - *Prodávající je povinen dodat zboží, převést vlastnické právo a veškeré dokumenty, které se zbožím souvisejí.*
- Článek 53 Úmluvy o mezinárodní koupi zboží
 - *Kupující je povinen za zboží zaplatit kupní cenu a zboží převzít.*

V jakých oblastech najdeme přímé normy?

- Oblast mezinárodního obchodu
 - Kupní smlouva s mezinárodním prvkem (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)
 - Přepravní smlouvy s mezinárodním prvkem (železniční, letecká, silniční, námořní přeprava)

Děkuji za pozornost.